

פה-אחד, תור הפעלת המשמעת הקואליציונית והסיעתית בצורה הקיצונית ביותר, הורידה צמרת הזקנים של כל המפלגות את הצעתנו להקמת „מועצת ותיקי האומה“

אדומים ושחורים מעל לבאריקאדות — מן הדיון שניתן את דעתנו על סכנות אלו בעוד מועד.

הנוער רוצה שיתוף בהנהלה — לא רק באר

נפוליון בן-גוריון קנרי

ניכרסיטאות, אלא גם במוסדות המדינה. כי הוא נקרא לתת את דמו למען מדינה זו. כבוד היושבי ראש, לפני חודש היה נדמה כי גם במפלגות הקשישות נראה ההגיון של הצעתנו, וכי מתגבש רוב בבית להעברת ההצעה לדיון טרומי בחוזה. מאז נערכה התקפת-נגד עזה של הנאחזים בקרנות-המיזבח. בכל זאת אני מקווה כי התי-

בהצעה יכול, ואף צריך, לעמוד לביקורת נוקבת ועניינית. בהצעתנו לבית להעביר הצעה זו לדיון טרומי בחוזה, אנו מבקשים לקבל שני עקרונות, שהם עמודיהתווך של ההצעה: ראשית, הצורך בחילופי-מישמרות בכנסת ובמוסדות אחרים.

לפי הצעתנו לא יכהן אדם בכנסת, אם ישב בה במשך 12 שנים. אפשר להתחכם על אורך תקופת-המאכסיון, לחומרה או לקולא, אולם יש לקבל את העקרון.

שנית, הצורך במציאת דרך נאותה להמשך פעילותם של הוותיקים אחרי סיום כהונתם בכנסת, כדי שסיום כהונה זו לא יהווה סוף פסוק של חיים פוליטיים, עד כי נאלץ אדם לאחוז בקרנות-המיזבח כל עוד הוא מרגיש שיש לו מה לתרום.

אין זה רק עניין של צדק אנושי. זוהי גם מיצחה של הגיון מדיני. אדם ששירת את הציבור במשך עשרות שנים, שצבר ניסיון למכביר בשטח מסוים, יש לו מה לומר לציבור, ויש לספק לו במה רמה ומכובדת לאמירת דברו.

בן-גוריון, רוזן והרמטכ"לים

אדם כמו דוד בן-גוריון, אשר לפי המצב הנראה היום לא יהיה חבר הכנסת הבאה, האם לא חשוב שתהיה במה ציבורית בה

היו"ר קדיש לוז: אנחנו עוברים להצעות-חוק של חברי-כנסת. הצעת חברי-כנסת אורי אבנרי, חוק יסוד: מועצת ותיקי המדינה. אורי אבנרי: אדוני היושבי ראש, אני מחכה מתוך נימוס לאיש שמתכוון לענות לדברי. היו"ר קדיש לוז: אתה יכול לדבר. אורי אבנרי: אני חושב שיהיה זה מן הנימוס שאחכה לח"כ אדניה, כדי שידע למה להשיב.

אדוני היושבי ראש, כנסת נכבדה.

גל גדול של כמיהה עובר על הארץ — הכמיהה לשינוי, לתמורה, לחילופי-מישמרות. בחברה תקינה דרוש איוון בין שניים — בין הדור הק' שיש, עתידה-נסיון של שנים והישגים, ובין הדור הצעיר, שופע הדינאמיות, השואף לחידוש.

במדינת-ישראל, הדינאמית לפי טבעה, העומדת בפני שלל אתגרים מהפכניים כימעט בכל השטחים, מן הראוי היה להפך איוון רגיל זה לטובת הכוחות הצעירים. אולם קרה וקורה ההיפך הגמור. האיוון מופר לטובת הקשישים, מופר עד כדי כך שקשה בכלל לדבר על איוון.

דור הזקנים: המדינה זה אני

הדור הראשון, דור המייסדים, דור הירואי מבחינות רבות, אינו מוכן לנטוש את עמדותיו.

מותו של בית הלורדים

בונה תנצח את העקשנות, וכי הצעה זו תועבר לוועדה לבחינה עניינית של עקרונותיה.

אולם בשעה שאמרת את הדברים, כבר ידעתי כי המש- מעת הסיעתית עשתה את שלה. הרכב-הנוכחים במליאה הוכיח זאת בעליל.

היתה בדיעבד רשימה של למעלה משלושים ח"כים, שהודיעו לנו בפירוש, בשיחות הפרטיות שניהלנו במשך השבועות האחרונים, כי הם תומכים בהצעתנו באופן עק' רוני. אף לא אחד מהם נכח באולם בעת הדיון! היו שעזבו את האולם באופן הפגנתי בעת הדיון עצמו, כמו מרדכי בן-פורת (רפ"י לשעבר). היו שנעדרו מראש, כגון לובה אליאב, שולמית אלוני וגבי כהן (מע"י). נעדרו גם כמה ותיקים, שתמכו עקרונית בהצעה, כפינחס רוזן. לעומת זאת נכחו באולם כל החתומים השולטים בכנסת — מדבורה נצר ועד ישראל קרגמן. הם הירבו להפריע, לגחך ולשוחח ביניהם בקול רם. קדיש לוז, המנהל רק לעיתים רחוקות את ישיבת יום ד', ניהל הפעם את הישיבה בעצמו, ולא הסתיר את הסכמתו לדברי מתנגדי-ההצעה. על הצעתנו ענה ח"כ ברוך אדניה (מע"י), בתור יו"ר ועדת-הכנסת. הוא העלה את הטענות השיגוריות: שלמועצת החתומים לא יהיה מה לעשות, כי בעיית חילופי-המישמרות צריכה להיפתר בתוך המפלגות עצמן, וכיוצא בזה. הוא לא ענה אף על אחת מן הטענות הענייניות שהשמענו. חזרתי לרוכז כדי להשיב על דברי אדניה. הצבעתי על העובדה שעוד לפני חודש הסתמן בכנסת רוב בעד הצעתנו — אותה הצעה שהספיק לפתע חסרת-תועלת.

אורי אבנרי: אני שם לב לכך שצעיירי-המפ- לגות, ובמקור צעירי מפלגת-העבודה, נעדרים מן האולם ברגע זה — אולי מפני שיש משמעת קוא' ליציאות, ומצופים אינו מרשה להם להצביע נגד ההצעה. גם זה מלמד על טיבה של ההצעה.

לאחר-מכן ניתחתי את טענות אדניה לגבי היתרונות הברזית והוכחתי שמוסד זה, שהיה אנאכרוניסטי בימי נעוריו של אדניה, הפך לאחרונה למוסד מודרני ביותר, אחרי שהוכנס בו שינויים מפליגים ומאז שהמלכה מעניקה את התואר „לורד“ לאנשים המצטיינים בשטחי-החיים השונים, ממדענים ועד ספורטאים, ללא זכות תורשה.

ויקטור שפיטוב: אולי תציע גם איזו מלכה

צעירה? אורי אבנרי: יש מלכה במדינה זו, ושמה גולדה מאיר. כולכם יודעים זאת, ואף אחד לא יפר את מרותה.

סיימתי באיום מפורש:

אורי אבנרי: אני מזכיר את ותיקי הבית הזה — אם הבית ידחה הצעות סבירות כמו שלנו, ה' תוצאה היחידה תהיה שיגבר הלחץ הציבורי למען ניתוח קיצוני עוד יותר, כמו הניתוח המוצע עליידי יצחק בן-אהרן. כלומר: לחקים פשוט גיליוסיה, לפי הגיל ואורך-הכהונה.

זה לא עזר, כמובן. ותיקי כל המפלגות — מרק"ח ועד הימין הצביעו פהאחד נגד. גח"ל ומ"ח נימנעו, כביכול, מההצבעה — אך רק כדי שתהיה להם הזכות לדבר נגד ההצעה מעל הדוכן, ולחטוף קצת מן הפירסומה. כמו תמיד, בכל עניין עקרוני, עמדה סיעתנו נגד כולם, 1 מול 119.

יכול לבטא, במיסגרת ממלכתית, את השקפי- תיו על בעיות גורל, כגון הכיטחון, העלייה, הצינונות, הממשלה, ואפילו ראשי-הממשלה?

אדם כמו פנחס רוזן, שריהמשפטים במשך שנים כה רבות וחשובות, האם לא חשוב שיוכל לתת את דעתו על חוקים חדשים, גם אם לא ירצה להיות חבר הכנסת הבאה, כפי שהצהיר?

ראשי-ערים קשישים, כמו אבא חושי בחיפה ואברהם קריניצי ברמת-גן; רמטכ"לים לשעבר כמו דורי יריין ולסקוב; שופטים-עליונים בדימוס כמו יצחק אולשן, ואולי גם רבנים ראשיים שסיימו כהונתם, כמו הרב אונטרמן הקשיש — האם לא מן הדיון שתהיה במה בה יוכלו להתחכם לעניי הציבור, לזון על בעיות ציבוריות מרכזיות, כשהם יהיו משוחררים סוף-סוף מעול משמעת-מיסלגית נוקשה, מכבלי-התפקיד, ומן הדאגה לרכי- שח אהותם של בוחריהם? האם מוסד כזה, שבו יהיה תמיד יוכוח רציני, שיהיה בעל השפעה מוסרית עמוקה, לא יתרום נימה חשובה חדשה לחיינו הציבוריים?

האם האיוון שיווצר בין מועצת-ותיקים עתירת-ניסיון, וכנסת צעירה ודינאמית, שחבי ריה יתחלפו תדיר — האם איוון זה אינו פסי- חיים למדינה?

יהאנא הדבר ברור: אין אנו מרימים את נס המלחמה בזקנים. איננו באים לנשלם ולשפוך את דמם. להיפך: באים אנחנו ליצור מתכונת בריאה להמשך השפעתם הלגיטימית, מבלי שהדבר יפריע לחילופים סבירים.

הדוגמה הגדולה: צה"ל

כבוד היושבי ראש, נשאלה לא פעם השאלה מדוע צה"ל עולה בכשרו במידה כה רבה על כל מיסגרת אחרת בארץ? יש לכך סיבות רבות. אך אחת הבולטות ביניהן היא שצה"ל התרגל משחרירימו לחי- לופים מתמידים, מהירים וקבועים של כל בעלי התפקידים הכבירים.

אין זה מיקרה כי הרמטכ"ל המנצח של מלחמת-סיני, והרמטכ"ל המנצח של מלחמת-ששת-הימים, נטשו שניהם את התפקיד למחרת נצחונם המהיר, כדי לפנות את המקום לקצינים חדשים, שעניינם אינן נשואות אל הנצחון של אתמול, אלא אל האתגר של מחר.

יש כמובן הבדל בין צבא ובין כנסת. אולם עקרון היסוד נכון לשניהם, כשם שהוא נכון לגוף האדם, שבו כל התאים מתחלפים תוך שנים מעטות.

כאשר מופרע תהליך טבעי זה — גורם הדבר למחלה קשה, אותה מחלה שאנו עדים לה עתה בבית זה.

הרי בכנסת מת-הורשיח מזמן. אין עוד ניסיון כן לשכנע ולהשתכנע. ההיכוח כימעט ואינו משנה דבר. יתר על כן, גובר והולך המרחק בין הכנסת והציבור, ובעיקר הדור הצעיר — מרחק המתבטא לא רק ביחס תופעות כמו ספורט וסינון, אלא גם ביחס למיפלגות, למישמעת קוא' ליציאות, לטכנולוגיה, ולשאר אתגרי ימינו.

ניתוח זה טומן בחובו סכנות נוראות לדמוקרטיה. בימי התקוממות הנוער במערב ובמזרח, שעה שמונחים דגלים

הוא מזהה את עצמו עם כל מוסדות המדינה, עד כדי כך שהוא אומר לעצמו: המדינה זה אני, הממשלה זה אני, הכנסת זה אני.

ואכן, כנסת זו — 50 מחבריה הם מעל גיל 60. במ"י שלה אין אף חבר אחד אשר נולד אחרי מלחמת-העולם הראשונה. וזה במדינה שהגיל הממוצע של אוכלוסייתה, בסוף 1966, היה 29 שנים ו-4 חודשים. 73.9% של תושבי ישראל הם מתחת גיל 44.

המנהיגים הדיוס לא תמיד דגלו בשילטון של זקנים. דוד בן-גוריון היה בן 35 כשהפך למוכיר הכללי של ההס' נדרות, או עמדת-מפתח ממדרגה ראשונה. בגיל 49 כבר

חזשי אודשן דורי

היה יושבי ראש הנהלת הסוכנות, ראשי-הממשלה של המדינה בדרך. כלומר, בגיל צעיר יותר מצעיר הצעירים בממשלה הדיוס. יגאל אלון היה סגן מפקד הפלמ"ח בגיל 25, ומפקדו בגיל 27. בגיל 33 היה אבא אבן נציג ישראל בא"ם. מנחם בגין היה נציב בית"ר בפולין בגיל 26, וגולדה מאיר היתה בת 28 כשהגיעה לעמדת-מפתח בחברת סולל-בונה.

אין צורך להסתמך על נפוליאון, שהיה בן 30 כשעלה לשילטון עליון. בימינו, במדינה דמוקרטית כמו ארצות הברית, זכה ג'ון קנדי לתפקיד הרם ביותר בעולם בהיותו בן 43. מעבר לגבולנו הגיע המנהיג מס' 1 של העולם הערבי, עבדאל-נאצר, לתפקידו בראשית שנות ה-30 שלו.

ורק אצלנו, היום, שלטת ממשלה שגילה הממוצע הוא 61, בשעמדות-המפתח במדינה הן בירי בני 70 ומעלה. בני 50 עומדים בפתח ומחכים לתורם בתוסכול גובר, בחוסר-מבלנות בולט וקולני. בני 40 נחשבים לתינוקות רבתי רבן, ובני 30 אף אינם עומרים פוליטיים.

חילופי-מישמרות וקרנות-המיזבח

כבוד היושבי ראש, הארץ כולה מחכה, מצפה, משתוקקת לרעיון המכוננת, להכנסת דם חדש לעורקי הגוף הפוליטי.

הצעתנו באה לשרת מנגמה זו.

לא נעמוד ולא נתעקש על שום פרט מפירטי הצעתנו, בבחינת „כזאת ראה וקדשי“. לא על הגדרת הסמכויות, ולא על הגדרת הזכאים לחברות במוסד המוצע. כל פרט